

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקפד

ערב שבת קודש
פרשת שלח
כ"ב בסיוון ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בסיוון ה'תשע"ג - כ"ט בסיוון ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב בסיוון	הלכות נזירות פרק ט-י. הלכות ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	הל' כלי המקדש והעובדים בו פרק ז.	מ"ע צג. קיד.
ש"ק	כ"ג בסיוון	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קטו. קטז. קיז.
א'	כ"ד בסיוון	פרק ה-ז.	פרק ט.	מ"ע קמה. מל"ט קי.
ב'	כ"ה בסיוון	פרק ח. תהי ידך וגו'. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלכות כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מל"ט קיא. רטו.
ג'	כ"ו בסיוון	פרק ג-ה.	הל' ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ט רטז.
ד'	כ"ז בסיוון	פרק ו-ח.	פרק ב.	מל"ט ריז. ריח.
ה'	כ"ח בסיוון	פרק ט-י. הלכות מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מל"ט מב. מ"ע קכ. מל"ט רי.
ו'	כ"ט בסיוון	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע קכא. מל"ט ריא. מ"ע קכג. מל"ט ריב.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.08	7.41.1	1.14	12.38	9.05	5.43	4.37	4.10	3.03	ו', כ"ב בסיוון
8.09	7.41.6	1.14	12.39	9.05	5.43	4.37	4.10	3.02	ש"ק, כ"ג בסיוון
8.10	7.42.2	1.14	12.39	9.05	5.43	4.36	4.09	3.02	א', כ"ד בסיוון
8.10	7.42.7	1.14	12.39	9.05	5.43	4.36	4.09	3.01	ב', כ"ה בסיוון
8.11	7.43.2	1.14	12.39	9.05	5.42	4.36	4.09	3.00	ג', כ"ו בסיוון
8.11	7.43.8	1.15	12.39	9.05	5.42	4.35	4.08	3.00	ד', כ"ז בסיוון
8.12	7.44.3	1.15	12.39	9.05	5.42	4.35	4.08	2.59	ה', כ"ח בסיוון
8.12	7.44.8	1.15	12.40	9.05	5.42	4.35	4.08	2.59	ו', כ"ט בסיוון

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
8:23	7:20	8:26	7:12	8:24	7:19	8:24	7:12	8:23	7:20
8:27	7:24	8:30	7:16	8:28	7:23	8:28	7:16	8:27	7:24

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

7474-ISSN 0793 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

המרגלים של משה ויהושע – שני אופנים בבירור העולם

שתי דרגות בעם ישראל – דרגת התחלקות, כפי שכל אדם הוא מציאות לעצמו, ודרגת אחדות, כפי שעם ישראל כולו חובר למציאות אחת כללית • גם בתורה ובמצוות יש בחינת התחלקות ובחינת אחדות, שהם בכללות תרי"ג מצוות ותורה אחת • לעתיד לבוא תתגלה האחדות שלמעלה מהעולם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

וכיוון שבש"ש ישראל ובתורה ישנן ב' דרגות (בכללות), דרגת האחדות, ודרגת ההתחלקות⁵, כידוע⁶ ש"ישראל" ראשי תיבות "יש שישים ריבוא אותיות לתורה", שלכל אחד מ"ישראל יש אות פרטית בתורה (שממנה נמשכת חיותו כו")⁷, שעל"פי דין צריכה להיות כל אות מוקפת גוויל⁸, כל אות בפני עצמה, וביחד עם זה, כל ס' ריבוא האותיות דס' ריבוא בני ישראל הם מציאות אחת, "תורה אחת", כספר תורה שכשרותו תלויה בכשרות כל האותיות שבו (לא חסר ולא יתיר)⁹ – יש לומר, שבהתאם לכך ישנם ב' אופנים בבירור העולם (שנברא בשביל ישראל ובשביל התורה), בירור מצד דרגת ההתחלקות שבתורה ובישראל, ובירור (נעלה יותר) מצד דרגת האחדות שבתורה ובישראל.

ב. וביאור העניין:

- 5 החל מהתחלקות לשלוש – "אוריאל תליתי כו' לעם תליתי" (שבת פח, א).
- 6 מגלה עמוקות אופן קפו.
- 7 ראה סה"מ תש"ו עמ' 46. תש"ט עמ' 41 (הב') ועוד.
- 8 מנחות כט, א. רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"ט. טוש"ע יו"ד סרע"ד ס"ד. או"ח סל"ב ס"ד. שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"ה.
- 9 ראה זח"ג עא, א. תוק"ז סכ"ה. שו"ת נוב"י מהד"ת או"ח סק"ט. אבני נזר יו"ד ח"ב ששע"א.

א. ביאור הקשר והשייכות של שילוח המרגלים לחודש סיוון – ששילוח המרגלים היה בכ"ט סיוון¹, ומודגש גם בקריאה של פרשת המרגלים קרוב לסימונו של חודש סיוון – חודש מתן תורה: ידוע שבירור העולם נעשה בכוח ועל"י עבודת ישראל בתורה, ובלשון הקבלה והחסידות² "בחכמה (דווקא) אתברירו", חכמת התורה³. ויש לומר, שמטעם זה היה שילוח המרגלים (התחלה והפתיחה של בירור העולם בכיבוש והכניסה לארץ) בסימונו של חודש סיוון – כשיוצאים מזמן מתן תורה לעבודה בבירור העולם⁴ בכוח ועל"י התורה.

(1) תענית כט, א.

(2) ראה ע"ח שי"ח פ"ה, של"ח דרוש א. תניא אגה"ק סכ"ח בשם זוה"ק. ובכ"מ.

(3) יש לומר, שעניין זה מרומז גם ב"שלח לך לדעתך" – שעיקר ושלמות הבירור הוא על"י חכמה בשלימותה, שכוללת גם (בינה ובעיקר) דעת.

(4) ומודגש גם בהקריאה בתורה בשבת מברכים חודש תמוז, חודש הרביעי – כי, החילוק שבין חודש השלישי לחודש הרביעי הוא על"דרך החילוק שבין בחינת המשפיע לבחינת המקבל (גימ"ל דל"ת – גמול דלים) (שבת קד, א). ולכן, בשבת האחרון דחודש השלישי מברכים חודש הרביעי, שזוהי הנתינת כוח להיציאה והירידה למטה לעסוק בבירור העולם.

העולם בתכלית השלימות, שנמשכת ומתגלה בעולם דרגת האלוקות שלמעלה מהעולם, ועד לאחדות הפשוטה.

ג. ויש לומר, שב' האופנים דבירור העולם (מצד דרגת ההתחלקות ומצד דרגת האחדות) מרומזים בב' האופנים של שילוח המרגלים – על־ידי משה ועל־ידי יהושע:

בשילוח המרגלים דמשה – "שנים עשר אנשים איש אחד לשבט" שהלכו לתור את כל י"ב חלקי הארץ שנתחלקה לי"ב השבטים – מודגשת פעולת בירור הארץ באופן של התחלקות:

ועניין זה נעשה על־ידי ומצד בחינת ההתחלקות שבישראל ובתורה – "לדעתך" – בחינת הדעת, שכולל גם חכמה ובינה, וכל המידות הנוולדות מן המוחין¹⁶, כוחות פנימיים שהם באופן של התחלקות, ו"לדעתך" דייקא, דעת האדם, שרומזת על הירידה וההתלבשות בתורה (דעת) בדעת האדם, שאז שייך ונעשה בה עניין של התחלקות.

ובשילוח המרגלים דיהושע – "שנים אנשים" (ולא י"ב), ולא הלכו לתור את הארץ כולה, כי אם ליריחו, מנעולה של ארץ־ישראל¹⁷ (שכוללת כל הארץ כולה) – מודגשת הפעולה של בירור כללות הארץ באופן שלמעלה מהתחלקות.

ועניין זה נעשה על־ידי ומצד בחינת האחדות שבישראל ובתורה – "לא... מדעתו רק שה' יתברך ציווהו" – לא מצד בחינת הדעת (כוחות פנימיים), ודעת האדם שהוא באופן של מציאות, אלא מצד ציווי הקב"ה, באופן של קבלת־עול וביטול הנשמה שלמעלה מהתחלקות, בכל ישראל בשווה.

ויש לומר, שעניין זה מרומז גם ב"שנים אנשים מרגלים חרש":

"שנים", ולא שנים־עשר – כי, בעבודה דקבלת־עול וביטול לא נוגע פרטי התחלקות עשר כוחות (עשר הנוספים על השניים), כי אם ב' הקווין דחיוב ושליה, עשה ולא־תעשה¹⁸.

הדרגות שבתורה, דרגת האחדות ודרגת ההתחלקות, הן (בכללות) – תורה ומצוות: תורה היא תורה אחת, כי, התורה היא חכמתו של הקב"ה, וכיוון שה' אחד והוא יתברך וחכמתו אחד¹⁰, לכן גם התורה היא "תורה אחת"; ומצוות הן באופן של התחלקות, תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא־תעשה, כי המצוות הן ציוויים לאדם איך להתנהג בעולם, וכיוון שמציאות האדם והעולם היא באופן של התחלקות לתרי"ג, רמ"ח אברים ושס"ה גידים ד"עולם קטן זה האדם"¹¹, ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא באדם"¹², לכן גם המצוות נחלקות לתרי"ג.

ובפרטיות יותר בתורה עצמה – החילוק שבין נגלה בתורה לפנימיות התורה: נגלה בתורה, "שישים מסכתות" שמבארות פרטי ההלכות דאיסור והיתר, טומאה וטהרה, כשר ופסול, שעל־ידן נעשה בירור העולם, הן באופן של התחלקות; ופנימיות התורה שמבארת ענייני אלוקות, "דע את אלוקי אביך"¹³, היא באופן של אחדות ("לית תמן כו' מחלוקת"¹⁴, גם מלשון התחלקות).

ודוגמתו בישראל – שעניין האחדות הוא מצד הנשמה. ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה... מצד שורש נפשם בה' אחד", ועניין ההתחלקות הוא מצד הירידה בגוף ("שהגופים מחולקים"¹⁵) כדי לברר העולם.

ובפרטיות יותר בעבודת הנשמה עצמה – שעניין ההתחלקות הוא מצד הכוחות הפרטיים דשכל ומידות, ועניין האחדות הוא עצם הנשמה שלמעלה מהתחלקות כוחות פרטיים, שהתגלותה על־ידי הביטול והעדר המציאות.

והחידוש שבדבר – שאף שעיקר העבודה בבירור העולם היא מצד דרגת ההתחלקות שבתורה ובישראל, ואילו דרגת האחדות שבתורה ובישראל היא למעלה מהעולם, מכל־מקום, צריכה להיות העבודה בעולם גם מצד דרגת האחדות שבתורה ובישראל, שעל־ידי זה נעשה בירור

16 ראה תניא ספ"ג.
17 תנחומא בעלותך יו"ד. במדב"ר פט"ו, טו. ועוד.
18 וכמודגש במ"ת (שאו היה הביטול בתכלית השלימות עד שפרחה נשמתן) – "אנוכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו, אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמעתי" (פרש"י פרשתנו טו,כב).

10 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י.
11 ראה תנחומא פקודי ג. ועוד.
12 אבות דר"נ ספלא.
13 דה"א כו,ט. וראה תניא קו"א קנו,ב. ובכ"מ.
14 זח"ג קכד,ב – ברע"מ הובא ונת' בתניא אנה"ק סכ"ו.
15 תניא רפ"ב.

מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין... אלא הם חיל השם, שנאמר²⁸ ברך ה' חילו, והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר²⁹ אני חלקך ונחלתך²⁴. אבל לעתיד לבוא - כיוון ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר³⁰ כי מלאה הארץ דעה את ה"³¹ ועד ש"לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד... שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"³² - לא יהיה צורך בהבדלת שבט לוי מדרכי העולם שיהיה אז בתכלית השלימות, ולכן יקבל גם שבט לוי חלק ונחלה בארץ. ויש לומר, שה"חלוקה" ל"ג שבטים לעתיד-

"אנשים" סתם, ולא נשיאי ישראל כי, עניין הקבלת עול והביטול¹⁹ הוא בכל ישראל (בשווה)²⁰. ו"מרגלים חרש" - שהעבודה שמצד הקבלת עול וביטול היא (לא מתוך פרסום ורעש, אלא) בחשאי, "הצנע לכת עם אלוך"²¹.

ד. ויומתק יותר על-פי המבואר במדרשי חז"ל²² ש"שנים אנשים" ששלח יהושע הם כלב ופנחס: כלב - הוא היחידי (נוסף על יהושע) שנשאר מהמרגלים דמשה, כיוון ש"היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי גו"²³ אבל פנחס, בנו של אלעזר בן אהרן הכהן, משבט לוי - למה שלחו יהושע

עניין האחדות הוא מצד הנשמה, ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה", ואילו ההתחלקות היא מצד הירידה בגוף, "שהגופים מחולקים"

לבוא קשורה עם דרגת האחדות שלמעלה מהתחלקות - י"ג בגימטריא אחד: חלוקת הארץ לעתיד לבוא תהיה באופן ש"הקב"ה מחלק להן בעצמו³³ ואלה מחלוקתם נאום ה'" שמזה מובן, שגם החלוקה היא מצד ובאופן של אחדות, שלכן, "לא כחלוקה של עולם הזה חלוקה של עולם הבא, העולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס, שדה פרדס אין לו שדה לבן, לעולם הבא אין לך כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק"³⁴, שנאמר שער ראובן

לראות את הארץ לצורך כיבושה, הרי שבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"²⁴? ויש לומר הביאור בזה - על-פי דברי הגמרא²⁵ "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלושה עשר שבטים", שגם שבט לוי יקבל חלק בארץ, כמו שכתוב²⁶ "שער לוי אחד": "למה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו - מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים. שנאמר²⁷ יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין

(28) שם, י"א.
 (29) קורח י"ח, כ.
 (30) ישעיהו י"א, כ.
 (31) רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.
 (32) שם בסיום וחזרתם ספרו.
 (33) יחזקאל מח, כט.
 (34) ומ"ש בב"ק (שבעה ערה 63 בספר) שגם בחלוקה דעה"ז אין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק" - הרי זה רק בנוגע לכללות השבט, משא"כ לעוה"ב ה"ז בנוגע לכל אחד מישראל, "ומשמע לו שער ראובן אחד היינו לכל אחד", "אי נמי*", (י*) כי, התירוץ הא' הוא רק להגירסא "אין לך כל שבט ושבט מישראל כו", משא"כ להגירסא (בב"ק) "אין לך מישראל" (שזוהי הגירסא הרווחת

(19) ובפרט ע"פ המבואר במדרשי חז"ל ש"שנים אנשים" היו כלב ופנחס, ואעפ"כ נזכרו בכתוב כ"שנים אנשים" סתם (כמו מרגלים ע"ד הרגיל), שבוה מודגש עוד יותר עניין הביטול.
 (20) ואדרבה - בפשיטות דאנשים פשוטים מתגלה פשיטות העצמות (ראה כש"ט הוספות סקנ"ד ואילך. וש"נ).
 (21) מיכה ו, ח.
 (22) כנ"ל הערה 27 בספר.
 (23) פרשתנו יד, כד.
 (24) רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב.
 (25) ב"ב קכב, א.
 (26) יחזקאל מח, לא. ב"ב שם.
 (27) ברכה ג, ג.

אחד, שער יהודה אחד, שער לוי אחד, הקב"ה מחלק להן בעצמו כו"מ³⁵.

וההסברה בזה (בפנימיות העניינים) שבזמן הזה נעשה בירור העולם על-ידי המשכת וגילוי דרגת האלוקות השייכת לעולם, שלכן מתלבשת בהתחלקות שבעולם, ולעתיד לבוא (לאחרי שישלם בירור העולם) תהיה גם המשכת וגילוי דרגת האלוקות שלמעלה מההתחלקות דעולם, אחדות הפשוטה, על-ידי האחדות דישראל שיהיו כולם בדרגת שבט לוי – "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו אותו... הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים.. כמו שזכה לכהנים וללויים"³⁵.

ובפרטיות יותר (לעתיד לבוא גופא), הרי זה החילוק שבין המעמד ומצב ד"מלאה הארץ דעה את ה'" (כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה) להוספה (בהלכות מלכים) ד"כמים לים מכסים"³⁶: "מלאה הארץ דעה את ה'" – שמציאות ה"הארץ" מלאה וחדורה כולה ב"דעה את ה'" – מצד ועל-ידי דרגת האלוקות שבערך לארץ, שזוהי דרגת התורה ("דעה את ה'") שיוורדת ונמשכת לפי ערך גדרי העולם (דרגת ההתחלקות שבתורה).

ולמעלה מזה, "כמים לים מכסים" שמציאות הארץ מכוסה לגמרי במי הדעת – מצד ועל-ידי דרגת האלוקות שלמעלה מהארץ, תורה ("דעה את ה'") בטהרתה, חכמתו של הקב"ה ("תורה אחת"),

שמביא תוס' בב"ב, ואח"כ מוסיף "ומיהו אית דגרס אין לך שבט ושבת מישראל" [[בעולם הזה אין להם בשווה מזה כמו מזה, אלא מזה מעט ומזה הרבה, אבל לעולם הבא יש לו מן הכל שיעור שוה" (תוד"ה העולם הזה ב"ב שם).

(35) רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל – ומסיים: "הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי", בחינת הגודל שבנשמה, עצם הנשמה שהיא בכל ישראל בשוה* (*] ולהעיר, שגם חלוקת הארץ היא "בגודל" שההתחלקות (חלוקה) קשורה עם העצם שלמעלה מההתחלקות (ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' קלט ואילך ושי"נ)].

(36) ראה גם "הדרן על הרמב"ם" (משיחות ש"פ לך-לך) שנה וזו, ושי"נ.

אשר, על-ידי המשכתה והתגלותה בעולם ניכר ונראה בגלוי שהמציאות דכל העולם אינה אלא התגלות חכמתו של הקב"ה, "כולם בחכמה עשית"³⁷, וכמאמר רז"ל "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"³⁸, ו"אין כבוד אלא תורה"³⁹ ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספרו ("מתכפיין התחלה להשלמה"⁴⁰ באופן מחודש ונעלה יותר) "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", "הוא שהתורה אומרת אין⁴¹ עוד מלבדו"⁴².

ויש לומר, שההכנה לשלימות הארץ לעתיד-לבוא, כשתתחלק הארץ ליי"ג שבטים, גם "שער לוי אחד", על-ידי ומצד דרגת האחדות שבישראל ובתורה, התחילה בשילוח המרגלים על-ידי יהושע, שהוסיף על השליחות דמשה על-ידי זה ששלח (נוסף על כלב, מהמרגלים ששלח משה) גם את פינחס⁴³, משבט לוי, שבט הי"ג, בגימטריא אחד"⁴⁴.

(קטעים מהתוועדות שבת פרשת שלח, מברכים החדש תמוז ה'תנש"א. התוועדיות תנש"א, חלק שלישי, עמ' 360-364)

(37) תהילים קד, כד.

(38) אבות ספ"ו.

(39) שם מ"ג.

(40) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

(41) ואתחנן ד, לה.

(42) הלכה ד.

(43) ולהעיר ש"פינחס הוא אליהו" (זח"ב קצ, סע"א. ועוד), מבשר הגאולה.

(44) ויומתק ע"פ דברי גמרא (ב"ב שם) "אידיך (חלק הי"ג) למאן (דהא י"ב שבטים לחוד הוא דשקלי ביחזקאל (שאף שנוסף לוי בא יוסף במקום אפרים ומנשה) – רשב"ם שם)... לנשיא (למלך המשיח* – רשב"ם שם)... דכתיב והנותר לנשיא זה מזה ומזה גו" – ש"הנשיא הוא הכל". שכולל ומאחד כל בני".

(* וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ד ה"ח "המלך המשיח נוטל מכל הארצות שכובשין ישראל חלק אחד משלושה עשר, ודבר זה חק לו ולבניו עד עולם" ("זה מבואר בנבואת יחזקאל והנותר לנשיא... למדנו שהיה נוטל חלק כאחד השבטים, והנשיא הוא מלך המשיח" (רדב"ז שם)).

תיכף ומיד נכנסים לארץ

לא מסתפקים בגאולה רוחנית

...ישנו גם התוכן דפשטות הכתובים – "והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש", כניסה לארץ ישראל בפשטות ובפועל, בגאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו. אמנם העבודה הקשורה עם ארץ ישראל הרוחנית – עבודה נעלית היא, אבל אף על פי כן, אין להסתפק בכך ח"ו, יש לדעת שהעבודה הקשורה עם ארץ ישראל הרוחנית היא הכנה לקראת הכניסה לארץ ישראל כפשוטה, בפועל ממש.

וכמו כן בנוגע לעניין הגאולה – שאין להסתפק בגאולה רוחנית בלבד, אלא העיקר הוא – גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש.

וכידוע הסיפור שכאשר אדמו"ר הצמח צדק אמר בקשר להדפסת ה"ליקוטי תורה" שזהו עניין של גאולה – השיב בנו וממלא מקומו, נשיא ישראל שצריכים ורוצים את הגאולה כפשוטה!

הדפסת ה"ליקוטי תורה" היא אמנם עניין נעלה ביותר, עד לתכלית העילוי – "ידעתי הייתי", אבל אף על פי כן, תכלית הכוונה היא – "טובה הארץ מאד מאד", "ארץ זבת חלב ודבש" כפשוטה.

[...] אלא שבני ישראל עצמם לא יצטרכו להתייגע בכל עניינים אלו, כמו שכתוב "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכריכם גו'", ואילו בני ישראל יקבלו את הכל מן המוכן.

[...] בכניסה לארץ שתהיה בגאולה האמיתית והשלימה – יקוים היעוד "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכריכם גו'", היינו, שכל העניינים יהיו מן המוכן, ללא צורך ביגיעה כלל, בדוגמת העניין ד"זבת חלב ודבש".

(התועדויות תשמ"ז כרך ג, עמ' 1974 והלאה)

קרובים אנו ביותר וביותר!

כאשר חושבים אודות אריכות הגלות יותר מאלף ותשע מאות שנה (מאז חורבן בית שני, מלבד שנות הגלות שלפני זה כו'), אשר לאחרי כל אריכות הגלות וקושי הגלות, ולאחרי הבקשה והצעקה "עד מתי", עדיין לא בא – עלול יהודי ליפול ברוחו, חס ושלום.

הנה על זה אומרים לו:

דבר ברור הוא שתיכף ומיד נכנסים לארץ – בכל שכן וקל וחומר מההדגשה שבפרשתנו בסמיכת פרשת נסכים לפרשת מרגלים, שתיכף ומיד לאחרי גזירת המרגלים, כשראה הקב"ה את נפילת הרוח כו' דבני ישראל, "בישר להם שיכנסו לארץ", ועל אחת כמה וכמה בימינו אלו, שקרובים אנו ביותר וביותר לכניסה לארץ (לא רק כזמן יהושע, אלא) בתכלית השלימות.

(שיחת ש"פ שלח תשמ"ז, התועדויות תשמ"ז כרך ג, עמ' 544)

משנתו של המאירי בתורת הרבי

למרות שהספר אינו מספרי הלימוד הבסיסיים וברוסיה לא היה
בנמצא – הרבה הרבי לצטטו ולהשוות מדבריו לראשונים אחרים •
עודד את הוצאתם לאור של ספריו והוסיף הארות למהדירים • "אילו
היו לומדים ספרו על התשובה, היו נחסכים כמה דברים להתווכח
עליהם..." אמר הרבי • האם יכול נוכרי ללמוד לא רק למטרת קיום
'שבע מצוות'? • רשימה ראשונה

הרבי סיפר (ראה לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 91) על שאלת הגאון רבי חיים הלוי מבריסק את אביו של הרבי, הגאון המקובל רבי לוי יצחק, בעת שהעניק לו 'סמיכה' לרבנות. השאלה הייתה מה יעשו אנשי חצר המשתמשים בסוכה אחת (ביום טוב שחל בשבת או בשבת חול-המועד, ובכל אופן לאחר כניסת שבת) ושכחו לעשות עירוב – עירובי חצרות. רבי לוי יצחק השיב על אתר – שהסוכה עצמה מערבת. ר' חיים נהנה מהתשובה ואישר שהפסק נכון.

הרה"ג ר' גבריאל ציננער, מחבר סדרת הספרים 'נטעי גבריאל', מצא שכן מפורש במאירי עירובין עג"א: "וכן יראה בהללו שאוכלין בסוכה אחת בחג הסוכות, שהשבת שבתוכה אין צריכים עירוב בחצר". בתגובה להערתו כתב לו הרבי:

בודאי יודע שברוסיה לא הי' [בנמצא ספרים הנז' [הנזכרים] ל' [לעיל] [ומהם – שעדיין לא נדפסו בזמן ההוא בכלל]...

תגובת הרבי הייתה אפוא שאביו לא ראה מעולם ספר זה מכיוון שלא היה מצוי שם, וכנראה

מהיכן ידע אבי הרבי?

רבי מנחם בר שלמה המאירי, מחכמי פרובנס, היה מגדולי מפרשי הש"ס. נולד בשנת ה'ט (1249) ונפטר בשנת ה'ע"ו (1316).

רבו המובהק היה ר' ראובן בר חיים, וכנראה למד תורה גם אצל רבינו יונה (בעל 'שערי תשובה'). חיבורו המרכזי הוא 'בית הבחירה' – פירוש מקיף על הש"ס. דרכו בקודש היא לפרש תחילה את המשנה לפרטיה, ורק אחר-כך לפרש את הפרטים שנוספו בגמרא וכן את ההלכה.

כדי להבהיר קטעים מוקשים בתלמוד בבלי הוא משתמש פעמים רבות בתלמוד הירושלמי. פירושו מקיף את כל המסכתות של סדרי מועד, נשים ונזיקין, ומסכתות ברכות, חלה, חולין, נידה תמיד ומקוואות. כמו-כן פירוש מיוחד לו על מסכת אבות, אליה הקדים הקדמה הסוקרת את השתלשלות התורה שבעל-פה. בנוסף, כתב את 'חיבור התשובה' – פירוש למשלי ותהילים, 'קרית ספר' – הלכות כתיבת ספר תורה (ספר יסודי בתחום זה), ו'מגן אבות' – מנהגי פרובנס.

שאף לא היה קיים כלל בדפוס, שכן עדיין לא ראה אור.

עוד כתב הרבי:

נוסף על שבכ"מ [בכמה מקומות] (וגם עתה) עיקר הלימוד הוא בגפ"ת [=בגמרא עם פירוש רש"י ותוספות] וספרים ספורים שלאח"ז ואכ"מ [שנדפסו לאחר זה, ואין כאן מקומו].

כלומר: אין ספרי המאירי (כמו עוד ראשונים) מספרי לימוד הנלמדים בסדר הלימוד הרגיל אצל רוב לומדי תורה.

ובכלל זאת, ספרי המאירי תופסים מקום של כבוד בתורתו של הרבי.

המאיר לארץ

"בכבוד ובברכה להפיץ אור תורת ראשונים כמלאכים מאירים לארץ ולדרים עליה לדור ודור" (אגרות קודש כרך ח"י עמ' רסג) - כתב הרבי למהדיר מספריו של המאירי. במשפט: "מאירים... לדור ודור", רמז הרבי למאירי.

לימים (בשנת תשמ"מ) התבטא הרבי בצורה מפורשת: "ישנו מאירי מפורש - אשר כשמו כן הוא - שהוא מאיר בכמה עניינים...", כשדובר אודות דבריו בסיום מסכת כתובות (ראה לקוטי שיחות כרך ח"י עמ' 404 בשוליהגיליון), והוסיף: "ובפרט בעניין התשובה, אשר בנושא זה יש לו - להמאירי - חיבור גדול משלו, והלוואי היו לומדים בו, היו מתווספים כמה וכמה עניינים שלא היה צורך להתווכח אודותם!..."

כוונת הרבי הייתה ל'חיבור התשובה', שנזכר כמה פעמים בשיחות - ראה לדוגמה: לקוטי שיחות כרך כ, עמ' 14, שם עמ' 20; כרך כד עמ' 240; 241; ועוד.

"ובתוקפה עומדת אמירתי"

חותנו של הגה"ח רבי שלום ריבקין (לימים אב"ד ס' לואיס) היה הרה"ג ר' דובעריש צוקרמן, מחבר הספר 'בית אהרון' ואב"ד בופולו, שהוציא לאור ספר ובו הערות על הרמב"ם והמאירי. מסתבר שהרבי עודד ודרבן את פרסום הספר, וכך כתב בין השאר לרב ריבקין בד' בשבט תשל"ה

(אגרות קודש כרך ל, עמ' צה):

...בהמשך להנדבר ע"ד ההו"ל [על דבר ההוצאה

לאור] דהערות לרמב"ם ע"פ [על פי] המאירי: כיוון שבכ"מ [בכמה מקומות] צוין במיוחד יום הולדתו דהרמב"ם - (וראה זה פלא שב[ספרי] היוחסין מ"ה [וכזה"ל בסה"ד [וכן צריך להיות בסדר הדורות]) כ[תוב] שמצא "בס' [בספרים] קדומים שנולד בע"פ [בערב פסח] יום שבת שעה ושליש אחר חצות היום" דיוק שלע"ע [שלעת עתה] לא מצאתי כמוהו היום הולדת וכיו"ב [וכיוצא בזה] - כדאי להשתדל שיוכלו רבים ללמוד הנ"ל לעת ההיא.

ובתוקפה עומדת אמירתי - שבאם צורך בזה יותן גמ"ח מקרן מיוחדת להוצאות דההו"ל [דההוצאה לאור].

"לחביבותא דמילתא"

למעשה, נראה כי עניינו של הרבי בהוצאה לאור של ספרי המאירי החל כבר שנים רבות קודם לכן. בא' באדר תשי"ג (אגרות קודש כרך ז, עמ' קסט ואילך) שיגר הרבי מכתב להרב צוקרמן (הרבי מכנהו בשורת תארים: "הרב הגאון הרב החסיד איש ירא אלוקים נכבד ונעלה צנא מלאספרא חכם ובקי וכו' מוה"ר דובעריש שי"י) הפותח בשורות הבאות:

שלום וברכה!

קבלתי הגאליס [=עלי ההגהה] הערות על המאירי (כנראה למס[כת] מקוואות) ואף שאין הזמן גרמא לעיין בזה כדבעי ובפרט שאין אצלי ספר המאירי על מקוואות ונידה, הנה לחביבותא דמילתא ומפני כבודו עברתי בהם על-כל-פנים כפי רישיון הזמן ואסתפק בשתי הערות...

הרבי שיגר בחזרה את עלי ההגהה, שהודפסו לבסוף בספרו של המחבר 'בית אהרן' בשנת ...תשד"מ!

שלוש הערות מעמיקות

חיבור נוסף של המאירי, שזכה להתייחסות של הרבי בכתב, הוא הספר 'קריית ספר' על הלכות סת"ם, אשר נדפס בעבר בשנים תרכ"ג ותרמ"א, ובמהדורה מתוקנת בשנת תשט"ז על-ידי הרה"ג

ר' משה הרש"ר.

בכ"ה במרחשוון תשי"ז (אגרות קודש, כרך יד, עמ' קיד ואילך) מברך הרבי את המהדיר וכותב לו:

ויישר חילו בהפצתן של תורתם של ראשונים, אשר הם כמלאכים וכבני אדם... וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה... ולחביבות ולעיבוד הוסיף הרבי והעיר שלוש הערות מעמיקות ומרתקות. אמנם השימוש העיקרי בספרי המאירי הנו - על הש"ס.

בחודש אייר תשי"ח ביקר אצל הרבי, כנראה לראשונה, מהדיר ספרי המאירי (ועוד ראשונים), הרה"ג ר' אברהם סופר (שרייבער). הוא העניק לרבי כמה מספרי המאירי שההדיר, ועל הספר בית הבחירה למסכת בבא בתרא רשם: "דורון להאדמו"ר הגאון הצדיק מנהיג ישראל עומד לנס עמו וכו' כקש"ת מהו"ר [כבוד קדושת שם תפארתו מורינו הרב ורבינו] מנחם מנדל שניאורסון ניו יורק אייר תשי"ח, בהערצה רבה מנאי, אברהם".

חשיבות הנספחים ביחס לספר

עקב הטרדות הרבות חלף זמן, ובי"ב אדר-שני תשי"ט שיגר לו הרבי איגרת (אגרות קודש כרך ח"י, עמ' רסא ואילך) ובה נאמר:

הרב וותיק וחסידי איש ירא אלוקים נכבד ונעלה צנא מלא ספרא כו' הרב אברהם שי' שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו לקחתי לי זמן בסמיכות לה, לעבור על-כלי-פנים מקופיא על הספר - תשורתו, בית הבחירה על מס' בבא בתרא.

הרבי ממשיך ומציין שניצל את ההזדמנות ("ובלשונו של המאירי עצמו על-ידי גלגול") ועבר גם על הספר השני שהוציא לאור הרב סופר והיה מצוי בספרייתו של הרבי מכבר - בית הבחירה על מסכת מקוואות. וכדרכו במקרים כאלו, "לחביבותא דמילתא", רשם מספר הערות. קודם לכן הקדים הרבי (שם עמ' רסב):

וברצוני לבוא בהערה כללית עוד קודם החתימה, אשר - הורגל דורנו זה שעושים אזנים לקופה וכו', ולא רק בהנוגע לתוכן ספרים, אלא גם בהנוגע למחברי הספרים ועניניהם, שלכן, לאחר בקשת שליחתו, תמיהני על אשר בשני ספרים האמורים, לא נמצא תאור הכתב יד ממנו נדפס הספר, ועוד, ועיקר גדול, באם הושווה כתב-ידו זה עם כתב-יד אחרים (וכמו שמוזכר בהקדמתו לספר בית הבחירה על בבא בתרא, שישנו כתב-יד בותיקן), והרי זה נוגע להיחס לספר זה, באם אפשרי לדייק בכל מלה ומלה וכו', וכן רגילים לתת תצלום על-כלי-פנים מעמוד אחד מהכתב-יד, ונוסף על זה ראשי-פרקים מתולדות המחבר ושיטת לימודו, ומי הם רבותיו, אשר שני פרטים האחרונים, הרי הם גם עיקרים ביחס אל הספר.

אפשר וקרוב לודאי, שבכל האמור כבר נדפס אם על-ידי כבודו או על ידי אחרים, אבל הרי מפורסם שלא כדורות הקודמים דורותינו אלה, ומועטים ביותר אלו שיחקרו לספרים אחרים שנדפסו בשטח ספר זה, ובפרט כשאנים מפורסמים, וביותר - שאין מרומז בהקדמה איפוא יש למצוא, באיזה ספר, פרטים בכל האמור לעיל [אף שלדעתי גם באם היה מראה מקום לספרים אחרים, לא זו הדרך בדורנו, אשר חסרה הזריזות הדרושה בחיפוש ובעיון ספרים כהאמור, והרי בנוגע לקבוע יחס אל הספר, די בהוספה של ביג עמודים, רק המסקנות בפרטים האמורים, ובמראה מקום בשביל הרוצה לדעת השקלא-וטריא בזה - לספר פלוני ולחוברת פלונית].

חשיבות ידיעות האמורות - בודאי לדכותיה אין צריכה ביאור, וגדולה פי כמה בספרי בית הבחירה, שכנראה המוונה בהם פסקי דינים ודלא כבספרו פירושים וחיידושים, ואף שבטח בזמננו לא יפסוק אדם הלכה מבית הבחירה, אבל לחקר מהלך ההלכה ויסודה בפסקי דינים אלו שבאו לאחר המאירי חשובה ידיעת האמור.

ועוד הערה כללית, אשר כיון שכמה מספרי בית הבחירה כבר ראו אור הדפוס, ודאי שכשהיו משוים את הכינויים הסתמיים המובאים בהם, מתבררים היו מאליהם כמה ספיקות למי מכוון המחבר בתואר פלוני או פלוני, ולדוגמא - תואר ראשוני הגאונים או גאוני הראשונים (וגאוני ספרד), שלכו' [שלכבודו]

האלו, שהם קילורין לעיניים.
"ירושלים עיר הקודש תובכ"א, אלול תשי"ט
אברהם סופר".

מאז נעשה הרב סופר מעריץ נלהב וחסידי של
הרבי. הוא זכה להערות גם על חיבורים נוספים
שההדיר, וכן לפעול בשליחות הרבי בנושא הקמת
מקוואות טהרה ובעוד ענייני הפצת תורה ויהדות.

מה בין קרבן פסח לסעודת שבת?

הרבי מרבה (ראה לדוגמה תורת מנחם כרך ג,
עמ' 10) לצטט את דברי המאירי (נזיר כג, א), כי
הסיבה שהפסח "נאכל על השובע" דווקא (דלא
כבסעודת שבת שיש להשתדל להיכנס לשבת
כשהוא תאב לאכול ויאכל סעודת שבת לתיאבון
(רמב"ם הל' שבת פרק ל' הלכה ד'). אורח-חיים
סימן רמט ס"ב. שו"ע אדה"ז שם סעיף ב') – כדי
להראות שאכילת הפסח היא לשם מצווה, ולא
לצורך הנאת הגוף. ועד כדי כך, שלא מתחשבים
כלל בגוף, שאף שהגוף שבע ואינו חפץ לאכול עוד,
מכל מקום, אוכלים את הפסח באותה התלהבות
(וחיות) שאוכלים בשעה שתאבים לאכול. ועוד
יתרה מזו: אכילת הפסח היא מתוך חיות ושמחה
גדולה ביותר, כלשון הגמרא (פסחים פה, סוף
עמוד ב): "כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא".

הבדלה כקידוש

הרבי חוקר באחת משיחותיו (לקוטי שיחות
כרך לא עמ' 100 ואילך) מהו גדר "הבדלה" ביחס
ל"קידוש"?

א) אין בהבדלה מעין הקידוש אלא הוא שם
וחפצא אחרים לגמרי.

ב) קידוש והבדלה הם שני חלקים של מצוה
אחת – אך שונים במהותם.

ג) זכירתו בקידוש ובהבדלה הם שם וגדר אחד
– "זכירת שבת וקידוש".

לגבי אופן הג' מציין הרבי (שם הערה 20):

להעיר ממאירי ברכות כז, א ד"ה מאחר, לענין
שיכול להתפלל של מוצאי שבת בשבת "שאף
ההבדלה קדוש הוא לשבת".

פשוט שהכוונה לרב האי גאון (ור"י מיגש), והרב
קלמן שלזינגר [=אחד ממהדירי המאירי שההדיר
לדוגמא את המאירי לגיטין שנדפס בשבע מהדורות
(תש"ג, תשט"ו, תשי"ט, תשכ"ד, תשכ"ח תשל"ה)]
כנראה נוטה שהכוונה לרבנו חננאל אף שלא החליט
בוה, וכמו שמוכח בבית הבחירה [למסכת] בבא
קמא שבהוצאתו.

תקותי שלא יקפיד על הערותי הבאות בהנ"ל
ויהי רצון שיקבלם כמו שנכתבו – בסבר פנים יפות.
הרבי חתם את מכתבו (שם עמ' רסג):
בכבוד ובברכה להפיץ אור תורת ראשונים
כמלאכים מאירים לארץ ולדרים עליה לדור ודור.
ובברכת פורים שמח.

מצורף למכתבי – ה'ס' [הספרים] בתורת
החסידות אודותם נדבר בשיחתנו: ס' [ספר] התיניא,
ס' [ספר] המצות להצ"צ להצמח צדק].
כאן בשולי המכתב צירף הרבי את הערותיו
קצרות המילים ורבות התוכן (בשני עמודים
מלאים).

הרב סופר התפעל מהערותיו של הרבי ומיהר
לפרסמן ב'האוהל' – קובץ תורני של ישיבת ערלוי
בירושלים ת"ו, גיליון כסלו-אדר תש"ך – במדור
'שער ההלכה' (עמ' ידטו) תחת הכותרת "מכ"ק
הרה"ג מו"ה מנחם מענדל שניאורסון שליט"א
האדמו"ר מליובאוויטש" הערות על ספרי המאירי,
ובהערה נאמר שם:

"לפני אי איזה חודשים זכיתי לקבל פני הגאון
הצדיק מזכה הרבים ומרים עולה של תורה ויראה
בין המוני אחב"י הי"ו [אחינו בני ישראל השם
ישמרם ויחזקם] האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א,
והבאתי לו תשורה כמה מספרי המאירי שזכיתי
להוציא לאור. הגאון שליט"א בענוותנותו הרבה
הראה לי חיבה יתירה וכבוד רב בכתבו לי מכתב
ארוך בעניינים כלליים הנוגעים להדפסת המאירי
וגם שאר ספרי רבותינו הראשונים זצ"ל. בצרוף
למכתבו זה כתב לי הגאון הנ"ל שליט"א כמה
הערות למאירי על מסכתות בבא-בבא ומסכת
מקוואות, הערות לראש הספר ולסופו כדרכו
בקודש.

"וברשותו של הגאון הצדיק האדמו"ר שליט"א
הנני מפרסם כאן את הערותיו הקצרות מאוד,
ועל הקורא לעיין בספר המאירי ואז יבנו הערות

נזירות – חובה שעל האדם

בהידרשו לעניין הנזירות בעכו"ם (לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 28) מתייחס הרבי לדיון אם עניין הנזירות הוא רק בגדר חובה שעל האדם ("גברא"), או איסור שעל החפץ ("חפצא"). ומציין לדעה שהוא בגדר חובת הגברא:

וכן משמע במאירי ריש נזיר (וראה בהערות המוציא לאור שם ולדף ד עמוד א'). וראה צפנת פענח הלכות מאכלות אסורות (פה, ב) אם הוא רק איסור גברא. וראה שם הלכות נדרים (יז, ב). ריש הלכות נזירות.

לעניין דרשת חז"ל על שבע שבתות תמימות "אימת הן תמימות כו" – מציין הרבי בין השאר (לקוטי שיחות כרך לח עמ' 8 הערה 13): "וראה מאירי סוף פרק ערבי פסחים ואין כאן מקומו".

הצמח צדק הכריע לא כהמאירי

באיגרתו מ"ט תמוז תשי"ח (אגרות קודש כרך יז עמ' רס) – אל הגאון ר' דובער צוקרמן מבופולו, מי שלימים הוציא בעידודו של הרבי את ספר 'בית אהרן' שבו נכללו הערות על המאירי – כותב הרבי: תשובות חן על הערתו בשאלות ותשובות צמח צדק חלק יורה דעה סימן רא דמילת משון הוא רק מדרבנן – שהוא גם כשהעור דבוק שהוא שלא כמו שכתב בהמאירי ליבמות ע.

ולעיר עוד בהג"ל – שבמשנה ראשונה גם הצמח צדק מספקא ליה בזה כנראה משאלות ותשובות שלו (שער המילואים סימן לו ובשער המילואים לשו"ת שארית יודא סימן יג – הוצאת קה"ת) וראה גם כן שו"ת שארית יודא שם ובחידושי הצמח צדק לשבת פרק יט משנה ב, וב'אות חיים ושלוש' לבעהמח"ס מנח"א חיו"ד סו"ס רס"ד.

דין מלך בזמן הבריחה

האם היה לדוד דין מלך באותן ששת החדשים כשברח מפני אבשלום בנו? יש אומרים שכן – "ראה שו"ת אבני נזר יורה דעה סימן שיב בהגהה לאות כז. ועוד", ומאידך

מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך ל, עמ' 98 הערה 23):

אבל ראה מאירי הוריות יא, סוף עמוד א. פרשת דרכים דרוש יא בסופו. ועוד.
לעניין חינוך הקטנים וגדר המצווה שבזה – מצטט הרבי (לקוטי שיחות כרך לה עמ' 61 הערה 7) את דברי המאירי במסכת קידושין ל, א (ומשווה זאת לדברי עוד ראשונים ומדרשי חז"ל):

"האב חייב בלימוד תורת הבן... עד שיידע ענין המצוות ויקיים אותם כראוי".
במסכת עבודה זרה כה, א איתא: ישראל שנזדמן לו נכרי בדרך... שאלו להיכן הולך ירחיב לו את הדרך.

ומבאר הרבי (לקוטי שיחות כרך כ, עמ' 161) שדין זה ניתן להתפרש בשני אופנים:
(א) מכיוון שגויים חשודים על שפיכות דמים נוסף כאן דין מסוג הזהירות בה על יהודי לנהוג, כשם שישנו, למשל, איסור יחוד עם נכרי (שם כב, א במשנה).

(ב) זה דין חדש, חמור במיוחד; לא חשש בעלמא, אלא "ברי היזקא", מכיוון שהנכרי התעניין בייעוד הליכתו כנראה שמתכוון הוא להזיק לו.

ההבדל בין שני האופנים:
לראשון – על פי דעת המאירי (עבודה זרה כו, א. וראה גם שו"ת חות יאיר ס"ו) שבזמן הזה "אין רגילין בכך (בשפיכות דמים) ואדרבה – מכין ועונשין חיוב מיתה על הרוצח, לא מקרי חשידי אשפיכות דמים בזמן הזה" – ממילא אין דין ירחיב לו הדרך נוהג בזמננו.
אמנם לשני – ירחיב לו הדרך דין חמור ומיוחד, ובתוקפו גם בזמן הזה.

נוכרי ולימוד תורה

כשהרבי מסביר (לקוטי שיחות כרך ז"ך עמ' 247. 'הדרנים על הרמב"ם והש"ס' עמ' 13) את דברי הרמב"ם שלא יהיה "עסק כל העולם" לעתיד לבוא אלא "לדעת את ה' בלבד", הוא נדרש לגדר לימוד התורה של נכרי בשבע מצוות שהוא חייב בהן. שם מוכיח, שאין זה רק כהכשר לקיים מצוות שלו, כי אם ישנה בזה מעלה וחשיבות של תורה. לעניין זה מצטט את דברי המאירי בסנהדרין:

היה סדר רבותינו הקדושים להתחיל סדר המשנה ביחודו של הקב"ה ולקבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה והמצוות כו".
למקור הדברים מצוין:

"פסקי ריא"ז לברכות בתחלתם (הועתק גם בהגהה בהקדמת פירוש המשניות להרמב"ם) וראה גם מאירי בפתיחתו (קרוב לסופה) ובריש מסכת ברכות".

להערת הרב זווין

אגב דיון בשנת תשי"ז בענייני ברכת 'שהחינו', העיר הרב זווין במכתבו לרבי, כי "המאירי במסכת מגילה ד' א' כתב בשם יש אומרים שברכת שהחינו ביום הפורים אינה על המגילה אלא על היום, אבל לא מצינו שלדעה זו יש באמת צורך לכוון על משלוח מנות בשעת הברכה, והמאירי עצמו חולק שם על דעה זו, והמגן אברהם ריש סימן תרצב כתב מפורש שאם אין לו מגילה לא יברך".
בתגובה העיר הרבי (אגרות קודש כרך טו עמ' מ): "בסידור יעב"ץ כתב דיון בברכת זמן גם על משלוח מנות כו' ומי שאין לו מגילה גם כן יברך זמן".

"כל שהוא עוסק בעקרי שבע מצוות ובפרטיהם ובמה שיוצא מהם, אף על פי שרוב גופי תורה נכללין בהם מכבדין אותו אפילו ככהן גדול כו".
ומהמשך דבריו שם מוכח שמותר לנכרי ללמוד "לא לכוונת קיום עקרי מצוותיה אלא שלבו חפץ לירד לידיעת" תורת ז' המצוות (עד ש"רוב גופי תורה נכללין בהם"). וממשיך הרבי ומביא את תוכן תשובת הרמב"ם, שטעם האיסור העולה מדבריו הוא משום שיש בזה מכשול לישראל (עיי' שם):

והרי זוהי שיטת המאירי שם, שמתיר לנכרי ללמוד.. כי באופן זה "אין כאן חשש לטעות אחריו כו".

ביום ב' של חג השבועות תשמ"ט (התוועדיות תשמ"ט כרך ג' עמ' 288) התייחס הרבי למושג "גאון", והתבטא (הדברים מובאים שם הערה 52):
להעיר שגם השם "גאון" רומז על כללות התורה – כידוע ש"גאון" בגימטריא שישים, על שם הבקאות ב"שישים המה מלכות.. שישים מסכתות" (ראה מאירי בפתיחה למסכת אבות. ועוד) כללות התורה כולה.
מדוע מתחיל הש"ס ב"מאימתי קורין את שמע"ך? כתשובה, הרבה הרבי לצטט את ר' ישעי' מטראני (האחרון): "ראשית חכמה יראת ה', על-כן

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמוֹכֵן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-0770130

פרשת שלח

ויהס כלב את העם (יג,ל)

מה ראה כלב שהשתיק את המרגלים כבר בשלב זה, והלוא לכאורה לא היה כל דופי בדבריהם עד כאן, שכן הם רק השיבו על השאלות שמושה רבנו ביקשם לברר על הארץ ויושביה, ותו לא?! אלא שכלב מיהר להסותם משום שראה שהפכו את סדר הדברים: משה שאל תחילה על חוזק העם ("החזק הוא הרפה"), דבר שהיה חשוב לסדר המלחמה, ורק לאחר מכן על טיב הארץ ("השמנה היא אם רזה"), שזה הרווח והשכר של המלחמה; ואילו המרגלים שינו את הסדר: השיבו תחילה על הארץ ("זבת חלב ודבש היא"), ורק אחר-כך על גבורתם של יושבי הארץ ("עז העם היושב בארץ"). כאשר שמע כלב שהקדימו והדגישו את השכר, בבחינת עבודה על מנת לקבל פרס – מיד השתיקם.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1313)

ובניכם יהיו רועים במדבר ארבעים שנה (יד,לג)

חטא המרגלים גרם לעונש של ל"ט שנה, שכן החטא היה בשנה השנית ליציאת מצרים. בטעמו של מספר זה – ל"ט – יש לומר:

חז"ל דימו את הוצאת הדיבה של המרגלים להוצאת שם רע על "בתולת ישראל" (ערכין טו), והרי עונשו של מוציא שם רע הוא "ויסרו אותו" (תצא כב), היינו ל"ט מלקות.

(תורת לוייצחק עמ' רסה)

פרשת נסכים

למה נסמכה פרשת נסכים לפרשת המרגלים?

נסכים דומים לתפילין, שלכן "הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו הקריב זבח בלא נסכים" (ברכות יד). מכאן סמיכות הפרשות: שהרי המרגלים לא רצו להיכנס לארץ בגלל הפחד מגבורת יושביה; ואילו קיום מצוות תפילין מטילה אימה ופחד על האויב, כדכתיב (תבוא כח), "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ואמרו חז"ל – "אלו תפילין שבראש" (ברכות ו).

(תורת לוייצחק עמ' קיט)

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה (טו,ב)

בעל הבית אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (רש"י)

עקרת בית האופה לחם עבור בני ביתה מקבלת את הקמח ואת העצים מן המוכן, ומכיוון שכן אין היא מרגישה כל כך שעיסה זו ניתנה לה מהקב"ה, ולכן חייבוה חכמים בשיעור גדול, אחד מכ"ד, כדי להזכירה ש"ממך הכול". ואילו הנחתום, היינו בעל עסק, רואה בעליל השגחה פרטית, כיצד הקב"ה מזמין לו את פרנסתו; ומשום כך די לו בשיעור קטן, אחד ממ"ח.

(לקוטי שיחות כרך יח עמ' 186)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שלח

כ"ג בסיוון

מברכים החודש: "ראש־חודש תמוז ביום השבת־קודש, ולמחרתו ביום הראשון הבא⁵ עלינו לטובה".

אין אומרים 'אב הרחמים'.

התוועדות בכית־הכנסת. "רובא דרובא, הגה בכל התוועדות הרי ראשי המדברים תובעים מאת המסובים: שייטיבו הנהגותיהם ודרכיהם; שיקבעו עיתים ללמוד דא"ח, ושישמרו הקביעות; ואשר הלימוד יהיה על מנת לעשות⁶ ולקיים.

והנה כללות עניין ואופן התוכחה [=בעניינים אישיים] מבואר היטב ב[מאמר] דיבור־המתחיל: "אם⁷ רוח המושל⁸", אשר ראוי לכל אחד ואחד מאנש' ללומדו אליבא דנפשיה⁹. "אמנם הוכחה זו בעת ההתוועדות היא רק על דברים ועניינים שאין בהם משום הלבנת־פנים ולא כלום, כמו שהיה מאז ומקדם, שאיש את רעהו הוכיחו באהבה ובחיבה גדולה¹⁰".

"אם לדעתי ישמעו - יסדרו ההתוועדות דשבת מברכים באופן כזה שיבוא האור מהתוועדות, זו גם בביתם של כל אחד ואחד מהמתוועדים,

(4) תיבה זו "ולמחרתו" נאמרת רק במצב זה, כדי לשלול את יום א' שלמחרת שבת הזו (שבת מברכים) - בשם הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ז"ל (ראה לקוטי־שיחות ח"כ עמ' 555 בהערה הראשונה).

(5) ולא "הבאים" כיוון שהכוונה לראש־חודש, ולא לימים בהם הוא חל.

(6) כ"ה באג"ק זו, נסמנה להלן בהערה 9 (ב'היום יום' נדפס: "ללמוד").

(7) כ"ה בפסוק (קוהלת יד), במאמר, ובאג"ק (ב'היום יום': "ואם").
(8) נדפס בשעתו ב'קונטרס למ"ד' (ספר המאמרים - קונטרסים 'ח"ב עמ' 716), ולאחרונה בספר־המאמרים תרפ"ד עמ' רטז. במאמר זה מדובר אודות מה שגדולי הדור מוצאים בעצמם, בדקות דדקות, את חטא דורם, ועלידיה מוכיחים את הדור, עיי"ש ובמכתב הנדפס לפני המאמר.

(9) אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ג' עמ' רצב. 'היום יום', כד תשרי.
(10) אג"ק הנ"ל ח"ד עמ' יד, 'היום יום' שם.

שבת מברכים תמוז. השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור¹. אחר אמירת כל התהילים יאמרו קדיש יתום. ואם יש חיוב - יאָרציט או אבל (רח"ל) - אומר קדיש יתום אחרי כל ספר². אחר־כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר־כך תפילה³.
המולד: מוצאי שבת קודש (הבאה) - אור ליום ראשון, בשעה 8:33 בערב ו־17 חלקים.

(1) כך היתה עיקר התקנה דשבת מברכים (אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ג' עמ' תל, וכן מוכח מדבריו שם עמ' תקע"ח), כמו לגבי תקנת אמירת תהילים בכל יום, כידוע הפתק שנמצא על שולחנו של אדמו"ר מהור"י צ"ח לאחר מאסרו (אג"ק שלו ח"א עמ' תקצ"ט), אע"פ שגם היחיד חייב בה (כאמור באג"ק שלו ח"ב עמ' תקכ"ב. וראה שם בהמשך עמ' תקכ"ד: "לגודל העניין של אמירת תהילים בציבור").

אגב, כך נדפס גם בכותרת "תקנת אמירת תהילים בציבור" הנדפסת לראשונה בסידור "תורה אור" תש"א ואילך, אחרי 'קום פורקן וימי שברך', ולאחר־מכן בראש ספרי התהילים 'אוהל יוסף יצחק' (וכן בהקדמה של הוצאת קה"ת שם). במהדורת ס' תהילים עם פירוש הצמח־צדק בשנת תשי"ג, חסרה תיבת 'בציבור', אבל ישנה (מסתמא - ע"פ הוראת הרב) בתהילים שבסידורי 'תהילת ה'" (תח"י משנת תשי"ז ואילך, ואולי עוד לפני כן).

(2) הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ב"תקנת אמירת תהילים בציבור" הנ"ל.

והוסיף על כך הרבי: "נראה לי, שבמקרה שאומרים קדיש בין ספר לספר - יאמרו מקודם ה'יהי רצון' שאחרי הספר (על־כל־פנים יאמרו - זה האומר קדיש), שעניינו סיום אמירת מזמורים, שלכן אומר קדיש אחרי־זה. ואחר־כך, כשמחיל ספר שלאחריו - הוא מעין דבר חדש. ועל־דרך ברכת־המוזן כשמחלקין סעודה לשניים (ראה שו"ע רבינו ס' רצ"א סוף ס"ג) - אג"ק כ"ק אדמו"ר נשי"ד כך י' עמ' דש ובסוף התהילים הנ"ל עמ' 223, ס' המנהגים עמ' 30 ועמ' 55.

(3) הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח - אג"ק ח"ד עמ' תכג, קובץ מכתבים שבסוף תהילים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 192, לוח 'היום יום' כו בכסלו וס' המנהגים עמ' 30.

שנמסרו עלידי מייסדם, כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, לניהול חתנו, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כ"י"ושב ראש ועד הפועל" של כל אחד מהם¹⁴. נקבע עלידי כ"ק רבינו ליום סגולה¹⁵, להפצת המעיינות והיהדות חוצה והתועדויות חסידיות. ובלשונו: "כבר נקבע עלידי רבים מישראל ליום התועדות וקבלת החלטות טובות¹⁶ בכל הפעולות והפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה, וכבר ראו התוצאות מהתועדויות אלה במעשה בפועל במשך יותר משלוש שני חזקה"¹⁷.

(14) ראה שם ח"ב, פרקים יז"ח.
 (15) בלקוטי שיחות כרך לג עמ' 274 מביא ממגילת תענית פ"ג, שבכ"ה בסיוון ערערו אומות העולם על בעלות ארץ ישראל, והשיב להם גביהה בן פסיסא "תשובה ניצחת", וביקשו "תנו לנו זמן שלושה ימים" וכאשר "הלכו ולא מצאו תשובה, מייד הניחו בתייהם כשהיו מלאים, שדויתיהם כשהן זרועות, כרמיהם כשהן נטועות, הלכו וברחו להם... ועשו אותו היום יום טוב" וכיוון שהוויכוח התנהל בכ"ה סיוון, נמצא שביום כ"ח סיוון (בסוף שלושת הימים) היתה ההצלה בפועל מאומות העולם. ומקשר זאת עם הצלתו ביום זה, שהביאה תנופה חדשה – ע"י העמידה בתוקף עם התורה – בהעבודה ד'כיבוש הארץ' ("עשה כאן ארץ ישראל") דחצי כדור התחתון, עד שמתבררים לא רק הניצוצי קדושה שבנכסיהם, אלא גם האמונות עצמן, ש"הלכו וברחו" למקומם האמיתי, עיי"ש.
 (16) "להתחזק ולהוסיף... ובאופן של התעסקות בכל כוחו [=כח סיוון], ועוד יותר מכפי כוחו" – סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 546.
 (17) ספר השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 545.

והתחלת ההבאה תהיה דווקא ביום השבת עצמו... לסדרה [=את התועדות] באופן כזה – שיוכלו לסעוד סעודת שבת בביתם, ולספר גם בבית על דבר שבת מברכים בכלל, ועל דבר שבת מברכים מיוחד זה בפרט¹¹.
 פרקי אבות – פרק ג'¹².

יום חמישי, כ"ח בסיוון

יום הצלת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ורעייתו הרבנית ע"ה מעמק הבכא האירופי, בהגיעם לשלום לארה"ב (תש"א)¹³.
 ביום זה החלה תנופה חדשה בהפצת היהדות והמעיינות, בייסוד שלושת המוסדות המרכזיים: 'מחנה ישראל', 'קה"ת' ו'מרכז לענייני חינוך'.

(11) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כרך י עמ' ג.
 (12) הפסוקים דלהלן בפרק זה אינם שלמים, ולפי מה שמסר הרה"ח ר"ל ש' גרונר בשם הרב, אין לאומרם עם שם ה' כמות שהוא: פ"ג סוף משנה ג': "ודבר אלי". משנה ו': "אלוקים ניצב"; "בקרב אלוקים ישפוט", "אז נדברו". משנה ז': "כי בצלם בני אדם". (ראה 'התקשרות' גיליונות: רעה, תטז, תקכ"ב, תרס"ט).
 במשנה ט"ז צ"ל "ומצודה פרושה" בש' שמאלית.
 (13) קונטרס כ"ח סיוון תנש"א. פרשת הדברים בספר 'ימי מלך' ח"א פרק טו.

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש